

Yhden miehen unelma

Erkki Frickin 40 vuotta jatkuneen puutarhaharrastuksen tulos, Arboretum Frick Kangasalla, on upeaa katseltavaa. Kesä-heinäkuussa puutarha on avoinna yleisölle.

Teksti SUSANNA UUSITALO | *Kuvat* RITVA TUOMI

Erkki Frick muurasi arboretumiinsa irlantilaisyyppisen kivimuurin. Sen portin ympärillä köynnöstävät köynnöshortensia ja alppikärhö. Paikka on arboretumin kuvatuin. Oven edessä vasemmalla on alppiruusu 'Helsingin yliopisto'.

PUU-
TARHA

Arboretum Frick

Erkki Frickin perustama metsä- ja maisemapuutarha sijaitsee Kangasalla

Puutarhan koko on yhteensä 3,2 hehtaaria

Kesällä 2024 avoinna kävijöille kesä-heinäkuussa tiistaisin, torstaisin ja sunnuntaisin (paitsi juhannuksena) klo 12–16

LISÄTIETOJA
arboretumfrick.fi

Yksi Erkki Frickin omista suosikeista on nimeämätön alppiruusu, jonka on risteyttänyt yksi Suomen alppiruusujalostajien uranuurtajista, jo edesmennyt Reijo Hakala.

Atsaleat viihtyvät kuohkeassa, happamassa maassa. Erkki Frick esittelee kelta-atsaleita, jotka tuovat piristävää väriä alppiruusurinteeseen.

Valo leikittelee metsäpuutarhan kasvien lehdillä. Ylhäällä on vuorijalavan lehtiä. Lohenpunaisena kukkivan japaninatsalean lisäksi polun varrella on aluskasvillisuutena tuoksukurjenpolvea.

Alppiruusujen pikkuruiset siemenet kypsyvät lokamarraskuussa.

Hennosti vaaleanpunainen japaninatsalea ihastuttaa herkkyydellään.

Kaivinkonetta ei tässä puutarhas- sa ole tarvittu. Erkki Frick luottaa pienen Avant-puutarhatraktorinsa apuun kaikissa pihahommissa.

Kelta-atsalean kaksivuotiaat pottitaimet Erkki on kasvattanut siemenistä.

Heleästi kukkivat ja vihreän eri sävyissä leikittelevät näkyvät vuorottelevat Arboretum Frickissä. Maisemat vaihtuvat, kun edetään pohjoiseen suuntaan kasvaneesta metsäpuutarhasta kohti etelään aukeavaa maisemapuutarhaa.

Aikanaan myös vesiväri-maalausta ja luontokuvausta harrastanut **Erkki Frick** on muokannut taloan ympäröivän metsän ja pellot puutarhaksi ammattimaisin ottein, vaikka hän kuvailee itseään harrastajaksi.

”Oppini kasveista olen hankkinut lukemalla, yhdistystoiminnassa ja puutarhavierailuilla”, hän kertoo.

Sen jälkeen, kun Erkki Frick 40 vuotta sitten hankki **Leila**-vaimonsa kanssa autiotuneen talon ja reilut kolme hehtaaria maata Natura-alueeseen kuuluvan Ahulijärven rannalta Kangasalalta, tienoo on muuttunut huikeasti.

Mittavan taloremontin ja pihanraivauksen jälkeen vuorossa oli umpeen kasvaneen metsän harvennus ja siistiminen. Siemen oli kylvetty aikaisemmin kerrostalossa asuneen, pankkialalla työskennelleen miehen intohimoiselle puutarhaharrastukselle.

Herätys Mustilan arboretumissa

Viljellyt pellot, tiheä metsä sekä nokkosia ja villivadelmia puskenut piha muuttivat vuosien määrätietoisella työllä puutarhaksi ja arboretumiksi. Eläkkeelle jäätyään Erkki Frick on hoitanut unelmaansa täysipäiväisesti.

Metsään istutettuja alppiruusuja Frick näki ensimmäisen kerran Viron

Hiidenmaalla vuonna 1988 ja innostui valtavasti. Varsinaisen herätyksen hän kertoo kokeneensa 90-luvulla Elimäellä Mustilan arboretumissa. Vierailun jälkeen hän alkoi tehdä omasta metsästään arboretumia.

”Sekametsän puista kaadettiin puolet. Metsänpohjan turvepitoista täytettä sain läheiseltä rakennustyömaalta”, Frick kertoo.

Hän opiskeli kirjoista eri kasvilajeista ja niiden vaatimista kasvupaikoista. Hän myös liittyi Dendrologian Seuraan sekä sen Rhododendron-kerhoon. Puutarhavierailuilla Irlannissa, Puolassa, Ruotsissa, Unkarissa, Norjassa ja Kiinassa hän löysi vaikutteita omaan arboretumiinsa.

Värien vuodenajat

”Olen enemmän kiinnostunut puutarhan kauneudesta ja tunnelmasta kuin kasvien määrästä”, Frick sanoo.

Heti perään hän myöntää, että on niitä kasvejakin vuosien mittaan kertynyt melkoisesti.

Rhododendron-sukuun kuuluvia kasveja hänen arboretumistaan löytyy noin 900 kappaletta, joista noin puolet hän on kasvattanut itse siemenestä.

Eri puolilta maailmaa kotoisin olevia puita arboretumissa on yli 260 ja pensaita sekä muita kasveja noin 300.

”Olen valinnut kasvit vaistoani kuunnelen. Kaikki värithän sopivat luontoon. Kevään väriloiston ohella myös kasvin syysväri on ollut yksi valintakriteeri”, hän kertoo.

Metsäpuutarhassa pääosaa esittävät puiden ohella alppiruusut, atsaleat ja magnoliat.

Maisemapuutarhaan pihalle ja pellolle Erkki Frick on kaivanut kolme lampea vesikasveille ja istuttanut puita sekä monenlaisia perennoja ruusuista pioneihin.

Piharakennuksen seinällä on kartta, jonka mukaan arboretum on jaettu 14 lohkokseen. Tiedoksi jälkipolville lohkoihin istutetut kasvit löytyvät myös Erkin tekemästä Excel-taulukosta.

Hiljaisuutta ja musiikkia

Metsää kiertävän polun uusin alue on nimetty ”koronapihaksi”, koska se rakennettiin korona-aikana. Sieltä löytyy magnolioiden ohella taimien lastentarha, jonne Erkki on istuttanut siemenistä kasvattamiensa rodojen taimia vahvistumaan. Lopullinen paikka rodoille saattaa löytyä vaikkapa mäen kupeesta, josta kukkiva pensas näkyy kauas.

Siellä täällä metsässä on patsaita tunnelmaa luomassa. Hiljaisuuden puutarhassa metsälehmusten alla on penkki, jossa voi hiljentyä buddhapatsaan äärellä. Toisaalla metsän keskellä saattaa kuulla kaiuttimista **Heikki Mäenpään** säveltämää musiikkia. ▶

Kirkkaanpunainen nimeämätön alppiruusun risteymä.

Erkki istahtaa välillä miettimään näkymiä ja niiden muokkaamista. Tämä upea männynkanto on katseenvangitsijana juuri oikealla paikalla.

Maisemapuutarhasta avautuu laajoja näkymiä, joita voi pysähtyä ihastelemaan. Kaksi kookasta, ruukuun istutettua agavea Erkki sai lahjaksi pariskunnalta, joka ei enää jaksanut kantaa niitä talvisuojaan.

Alppiruusu 'Mikkelin' kukat ovat hennon punertavia.

”Idea arboretumissa kuuluvasta musiikista tarttui matkoiltani Kiinassa ja Japanissa”, Erkki kertoo.

Arboretumiin kuuluvaan niittyyn hän taas nappasi idean Irlannista. Lapsenlapsen mukaan nimetyllä Minea-niityllä on kukkivia puita ja pensaita sekä pikkuaukio, joka on toiminut useasti myös synttärjuhlien näyttämönä.

Polun varrella kasvaa metsikön vanhin alkuperäinen puu, komea mänty, joka on Frickin arvion mukaan on noin 150–170-vuotias.

Vanhempien muistopuut
Maisemapuutarhassa tunnelma muuttuu. Erkki Frick esittelee kahdeksan vuotta sitten rakentamaansa aurinkorinnettä ja juttelee löytöruusuista, joiden alkuperää Ruususeura on kartoittanut.

Kivituhkalla päällystettyjen polkujen varrelle on istutettu muun muassa 120 koivuangervoa, kiinalainen itkupaju sekä pylvästämisiä, joiden joka kymmenes terho kätkee sisälleen pylväsmäisyyden perinnön.

Talon pihapiirissä ovat Erkin vanhempien muistopuut.

Talon pihapiirissä Erkin lempipuita ovat hänen edesmenneiden vanhempiensa muistopuut, komea hevosekastanja sekä lottana palvelleen äidin kunniaksi kriminlehmus.

Natura-alueella Ahulijärven rannalla on päästy seuraamaan upeassa miljöössä viihtyviä haikaroita ja pöllöjä. Erkki Frick on rakentanut yli sata linnunpönttöä, ja hän kertoo lehtopöllöjen pesivän alueella. Riistakameraan on tallentunut kuvia kauriista, hirvistä, ketuista, mäyristä, ilveksistä ja supikoirista.

”Haasteena ovat metsäkauriit, jotka tuhoavat nuoria havupuita. Siksi puut on suojattava verkoilla”, Frick kertoo.

Alppiruusuja siemenistä

Erkki Frick antaa mielellään vinkkejä alppiruusujen siemenkasvatukseen. Se sopii parhaiten kärsivällisille puutarhaharrastajille, sillä ensimmäisiä kukkia voi odotella vasta noin kuuden vuoden päästä kylvöstä.

”Helpointa on kerätä siemenet valkoiselle paperille marraskuussa, kun siemenkoti au-

keaa. Varmin tapa on tilata käsin pölytettyjä siemeniä esimerkiksi Rhododendron-kerhon siemenvälityksen kautta.”

Kasvatus alkaa joulutammikuulla, kun taimipotteihin laitetaan kalkitsematonta luonnonturvetta, joka kastellaan läpimäräksi.

”Ripottele märän turpeen päälle siemenet, peitä ne lasilla tai kelmulla ja anna valoa 18 tuntia vuorokaudessa noin 30–40 sentin päässä kylvöksestä”, Frick neuvoo.

Itämiseen menee pari viikkoa.

”Sumuttele suihkepullolla ja anna kasvaa pari kuukautta, minkä jälkeen taimet voi koulia havurodomultaan. Sitten vain valoa ja kastelua ja touko-kesäkuussa taimet maahan tai potteihin.

Pintamaata poistetaan noin 15 sentin kerros. Havurodomultaan sekoitetaan kuivia kuusenrisuja, jolloin aines imee hyvin vettä. Kasvualusta sisältää 60 prosenttia tummaa, kalkitsematonta turvetta, 20 prosenttia metsämullaa, 10 prosenttia karkeaa hiekkaa ja 10 prosenttia kuivia risuja ja käpyjä. Lisäksi siinä on pieni määrä kalkkia.

”Älä peitä juurenniskaa mullalla. Laita lopuksi kummun päälle männynkuorikatetta, jotta kosteus pysyy paremmin.”

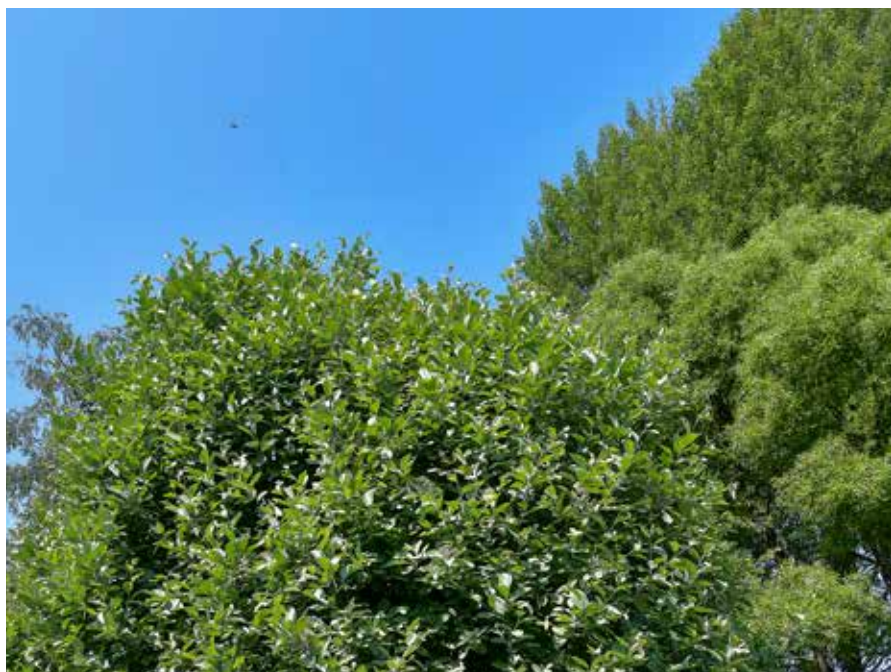
Erkki Frick on kaivanut maisemapuutarhaan lampia ympäristöä rikastuttamaan. Ympäriällä on saniaisia ja keltakurjenmiekköjä.

Erkki Frick on kasvattanut noin puolet rodoistaan itse siemenistä. Siemenestä kasvatettu alppiruusu kukkii ensimmäisen kerran noin 6–10-vuotiaana lajikkeesta riippuen.

Kasvien lomaan sijoitetut patsaat elävöittävät metsäpuutarhaa. Rebekka kaivolla -patsaan ympärillä kukkii vaaleanpunainen 'Haaga'-alppiruusu.

Helmikuun aurinko herättää jäisen kasvin, joten ensimmäiset 4–5 vuotta se tarvitsee aurinkonsuojaksi varjostusverkkoa tai havuja.

Roudan sulettua on kevätlannoituksen aika. Edullinen ja hyvä lannoite alppiruusuille on Erkki Frickin mukaan herkkuperunalannoite. Heinä-elokuulla on sitten syyslannoituksen vuoro.

Matkailukohteeksi

Vuosikymmenten ajan Erkki Frick kutsui puutarhaansa alkukesästä sukulaisia ja ystäviä juhlistamaan alppiruusujen kukintaa.

Kerran juhlassa oli mukana Kangasalan kaupungin ja matkailutoimen edustajia. He houkuttelivat Frickejä avaamaan arboretuminsa yleisölle pientä maksua vastaan. Näin mahdollisimman moni saisi nauttia puutarhasta ja Kangasala saisi uuden matkailukohteen.

Vastaanotto ylitti kaikki odotukset. Arboretum Frick on nyt ollut avoinna yleisölle kolmena kesänä, ja alkamassa on neljäs kausi. Kesällä kävijöitä palvelee pihakahvila Ruusupu, ja suunnitelmissa on ollut myös muun muassa musiikkitapahtumia.

”Eläkeläisenä koen tekevänä arvokasta työtä, kun voin innostaa ihmisiä puutarhanhoitoon”, Erkki Frick sanoo. ●

3 x puutarha

ERKKI FRICK, mistä puutarhasi kasvista olet erityisen ylpeä? ”Neidonhiusuusta (*Ginkgo Biloba*), joka on maailman vanhin puu.”

Miten olet saanut ulkomaiset kasvilajit menestymään Kangasalla?

”Yllättävän hyvin. Arkojen taimien istutukseen pitää paneutua huolellisesti. Oikea paikka ja sen valo-olosuhteet sekä sopiva kasvualusta ovat tärkeitä.”

Mitä uutta on tiedossa kesälle 2024? ”Kokonaan uusi atsalea- ja alppiruusualue omista siementaimista sekä lisää aukiolopäiviä puiston parhaaseen kukinta-aikaan kesäheinäkuussa.”

Pihapiirissä saksanpihlajan varjossa kesäkahvila Ruusupu kestittää puutarhavieraita arboretumin aukioloaikoina.